

Colecția NOD

Coperta: Daniel NICOLESCU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ȚURLEA, STELIAN

Cincizeci de ani : roman / Stelian Țurlea. -

București : Integral, 2022

ISBN 978-606-992-666-6

821.135.1

© INTEGRAL, 2022

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-666-6

Stelian Țurlea

CINCIZECI DE ANI

roman

- ediția a doua -

INTEGRAL

1.

Mă înfofolisem cum știam mai bine, paltonul înspicat brad sur încheiat la toți nasturii mari, negri, mi-l dăruise mătușa la intrarea în facultate, făcuse și ea facultatea în el, dar era ca nou, fularul roșu de lână aspră înfășurat de două ori în jurul gâtului, căciula cărămizie cu ciucuri îndesată pe frunte, mănușile cafenii împletite cu degete, doar pe dedesubt aveam rochia de diftină pe care o purtam mai mereu în cămin, mă pregăteam să ies pe balcon, convinsă că nimic nu putea fi mai frumos decât să privesc orașul de la etajul șapte, în seara de revelion.

Chiar nu vrei să vii, m-a întrebat Aura a zecea oară, înainte să iasă din cameră, împopoțonată și parfumată,

chiar nu vreau, i-am spus,

ne-am distra grozav, nu prea-i cunosc nici eu și cu tine acolo o să am cu cine să vorbesc, a mai spus,

nici nu mă gândesc, cum să merg unde n-am fost chemată, du-te,

dar vorbele mele au sunat mai puțin colțoase, n-avea ea vreo vină că nu fusesem invitată și

n-aveam chef să mă duc peste ei, Aura era singura mea prietenă, învățam împreună, mai mult nu învățam, ne hlizeam și povesteam una alteia ce ne trecea prin cap și visam cum o să fie peste cinci ani, când aveam să terminăm facultatea, peste zece ani, peste cincizeci de ani, ne bufnea râsul, peste cincizeci de ani o să fim niște acrituri cu plozii nepoților roind în jur și n-o să ne mai ardă de nimic, nu ne plăcea deloc imaginea asta și o luam de la capăt, ce-o să fim peste cincizeci de ani,

o să mă gândesc la tine, a mai spus,

și eu, petrecere frumoasă,

și m-am grăbit s-o șterg pe balcon, înainte ca Aura să iasă din cameră, simțeam că, dacă mai rămân o singură clipă de față cu ea, îmi dau lacrimile de ciudă și de amărăciune, nu voiam să vadă cât mi-era ea de prietenă, și în clipa în care am închis ușa balconului în spatele meu, mi s-a tăiat respirația, nu numai de gerul cumplit, ci și de frumusețea orașului.

Nu adia niciun vânticel, cerul era senin deasupra mea, plin de stele teribil de mici și înghețate, nu știam numele niciuneia, ar fi fost grozav să le cunosc și să mai descopăr una în noaptea aceea, să zic că-i a mea, fără să spun nimănui, habar n-aveam dacă nu cumva era o nelegiuire să ai o stea a ta, mă mai trezeam chemată la comitetul de partid că m-am îmbogățit și nu e voie și trebuie s-o redau poporului, m-ar fi chemat chiar în clădirea de alături a universității, care se

înălța întunecată în noapte, dar balconul meu era mai sus, vedeam peste acoperișuri, parcă plutam, mi-ar fi plăcut să zbor spre luminile care sclipeau nesigur până departe, mai aproape, pe bulevardul de sub mine, erau luminile puține și palide ale stâlpilor, cu câte o aureolă în jur, ca ale lumânărilor din pomul de Crăciun, pe sub ei o mașină sau două, câțiva trecători grăbiți, se țineau să nu alunece pe zăpada bocnă, nu mai ninsese de două zile, gerul făcuse totul ca de piatră, din piață se auzea zăngănitul unui tramvai, nu-l vedeam.

Nu aveam plăcere mai mare decât să privesc orașul de sus, toată viața mea de până în urmă cu câteva luni trăisem în case pe pământ, acum mi se părea fabulos, îmi era și groază să nu cad, mă și ațâța, amețeam ușor dacă priveam prea mult, mi-au trebuit ani până să mă obișnuiesc.

Cele patru statui înghețate nu-mi transmiteau nimic, de fiecare dată când ieșeam în balcon doar că nu prindeau viață, păreau că respiră și vor să-mi spună continuă fetițo, continuă, să ajungi ca noi, și mă bucuram, nu ziceam nimănui că vorbeam uneori cu statuile, m-ar fi luat sigur de nebună, acum le înghețase și sufletul, nu se mai gândeau la soarta mea, iar în spatele lor dormeau ca întotdeauna cele două palate, nicio lumină nicăieri, nici măcar unde bănuiam că sunt portarii, sigilaseră totul, n-avea să mai intre nimeni câteva zile.

Brusc m-am gândit că voi fi singură toată noaptea, n-o să se întoarcă niciuna dintre fete înainte să se crape de ziuă, aveam o bucată de cozonac, dar nu-mi cumpărasem nimic altceva, să petrec și eu, nu mă omor după vin, măcar să fi avut o bragă, nimic nu-mi plăcea mai mult de când eram mică decât braga, aș fi putut să mă reped până la circ să-mi cumpăr, e la doi pași, poate mai prind deschis.

Mi-am tras repede ciorapii de lână și ghețele, am mai îmbrăcat un pulovăr gros pe sub palton, peste rochia de diftină și am coborât val-vârtej scările celor șapte etaje, m-am oprit să agăț cheia camerei în panoul gheretei portarului, cum era obligatoriu, deși eram convinsă că n-are cum să vină nimeni înaintea mea,

pleci și tu, Elviro, m-a întrebat portarul cu care mă înțelegeam cel mai bine, mă lași singur, se văita de parcă nu mai rămăsese nimeni în cămin, el se nimerise să moțăie la intrare în noaptea aia, un bătrânel îndesat și fără fir de păr pe cap, acum își trăsese pe urechi o căciulă de câteva ori mai mare decât căpățâna lui,

cumpăr ceva, m-am trezit că-i spun,
a făcut ochii mari, erau de un albastru amețitor,
ce să cumperi la ora asta,
știi eu,

vezi să nu-nceapă să ningă, cică o să ningă și-or să vină iar zăpezi cât casa, ca anul trecut,

dar n-am stat să-l ascult și nici nu i-am spus mai mult din ce aveam de gând să fac, ce rost avea,

oricum o să mă descoase la întoarcere, am ieșit trăgând cu forță ușa grea de la intrarea căminului și m-a izbit din nou gerul de afară, tăindu-mi respirația, răsuflarea devenea pe loc promoroacă, dar nu era să mă întorc, nici măcar n-aveam drum lung de făcut, am traversat strada, începuse să bată vântul și lumina vineției a becurilor de iluminat se legăna pe zăpada bătătorită din fața mea, am înaintat pe lângă zidurile universității, spre piață, în curticica dintre cele două clădiri se alergau doi câini, nu m-au băgat în seamă, am traversat din nou în piață prin spatele unui tramvai oprit în stație și nu știam unde să mă duc mai întâi, la „Zori de zi”, la „Rustica” sau la „Doina”, toate niște bodegi prăpădite, sigur în noaptea asta aveau deschis până târziu, să petreacă lumea, în jurul lor mirosea amețitor a patricieni fripți, dar pe mine mă interesau birturile chiar și mai prăpădite răspândite roată în jurul cercului Krateyl, unii îi ziceau mai simplu, Krately, doar acolo știam că mai găseam bragă, aveam noroc, nu închiseseră toate, i-am cerut vânzătorului o sticlă întreagă,

în noaptea asta, m-a întrebat surprins băiatul care vindea, îi dăduseră tuleiele, voia să se dea mare cu întrebarea lui, deși în prăvălie în afara noastră mai erau la o masă doar doi moși cărora nu le păsa de nimic, nu ne ascultau și se uitau în tăcere fix la sticla din fața lor,

ce-are noaptea asta, am spus eu,
păi, se bea vin, a zis,

eu vreau bragă,
ai sticlă, s-a încăpățânat el să mă întrebe, sau
să mă încuie, sau să mă facă să-i cer altceva,
nu,
o să te coste în plus,
ce-are a face, am spus, în noaptea asta merită,
s-a uitat la mine mai blând,
dă-mi chiar două sticle, nu m-am lăsat eu,
și în timp ce turna braga, mă gândeam dacă
se terminase spectacolul circului din cortul uriaș
din spatele bodegii, sau încă își mai făcea numă-
rul Lidia Krateyl, călărind caii, înnebunisem de
plăcere când o văzusem cu câteva luni în urmă,
dar m-a trezit din visare băiatul,
mai vrei și altceva,
s-a terminat circul, l-am întrebat, apucând
sticlele,
a căscat gura surprins, nu-i venea să creadă
ce-l întrebam, nici mie nu-mi venea să cred că
mai fusese vreun spectacol cu câteva ore înainte
de Anul Nou,
acum o juma de oră, a zis mecanic, se vedea
de la o poștă că nu știa de unde să mă ia sau ce
era cu mine, dacă eram vreo obișnuită de-a lo-
cului, dacă mă mai văzuse vreodată, poate voiam
să-l prind cu garda jos, nu-i plăcea,
ce mai ai pe-aici, am zis din nou, derutându-l,
biscuiți vrei, m-a întrebat el,
dă-mi un pachet,
șerbet vrei,
dă-mi și din ăsta,

mai vrei ceva,
dar îmi dădusem seama că deja aveam prea
multe, de-abia le duceam, mai alunec naibii pe
zăpada înghețată și sparg sticlele,
am dat din cap că nu, am plătit,
la mulți ani, i-am mai spus înainte să închid
ușa în urma mea,
l-am lăsat pe gânduri și m-am întors la cămin,
i-am dat o sticlă portarului care s-a închinat și-mi
tot zicea bogdaproste, uitând să mă mai întrebe
altceva, scăpasem să mă descoasă, cum îi era obi-
ceiul, nu era să-i spun de bună voie că toate fetele
din cameră fuseseră invitate la rude sau prieteni,
altele plecaseră acasă în provincie, dar eu n-aveam
unde să mă duc, tata era bolnav, unchiul fusese
arestat și despre asta era mai bine să nu vorbesc,
alergam deja pe scări spre camera noastră.
Când am ajuns la etajul șapte, am auzit râsete
și voci dintr-o cameră, mai erau destule fete care
n-avuseseră unde să se ducă, s-a deschis o ușă și
una îmbrăcată fistichiu a alergat la baie, s-a oprit
și mi-a aruncat,
nu vii și tu, ne distrăm grozav,
era ca și mine o boboacă, dar la altă facultate,
o știam, dar nu și cum o cheamă,
i-am spus că nu, sunt prea obosită,
treaba ta, nu știi ce pierzi, avem vin și e una
care cântă minunat, poate te răzgândești,
dar n-a mai așteptat să mă răzgândesc, a luat-o
din nou la fugă spre baie.

Am trântit tot ce cumpărasem pe masă, am ciugulit din bucata de cozonac, se întărise, am desfăcut biscuiții și-am întins pe câțiva șerbetul cu parfum de trandafiri, i-am ronțăit pe îndelete, umplându-mă de arome, mă puteam socoti și eu zeiță.

Nu mă mai simțisem așa de când eram mică, alergam la alimentara de la colțul străzii și cumpăram marmeladă, era adusă în cutii paralelipipedice de lemn, de câteva kilograme fiecare, vânzătoarea desfăcea șipcile subțiri, sub care era o foaie de pergament sau de celofan, o îndepărta și tăia marmelada în calupuri, îmi învelea unul în hârtie cafenie, dar până acasă desfăceam pătratul, scormoneam cu degetul și duceam la gură marmelada zmeurie, nicio aromă din lume n-a fost mai copleșitoare.

Braga era foarte rece, aproape înghețase cât mersesem pe bulevard, dar era tare bună, am băut un pahar pe nerăsuflăte, apoi mi-am spus că trebuie să-mi ajungă toată noaptea sau măcar până mă hotărâsc să mă culc, până atunci aveam să mă gândesc la câte aveam de făcut, n-aveam niciun chef să învăț, oricum nu era să învăț în noaptea de revelion, n-aveam chef nici să citesc, pe noptiere nu erau decât cărți de chimie și romane traduse din rusește despre marele război, așa că am dat drumul difuzorului cățarat deasupra ușii de la intrare, aveam noroc că era muzică, știam că mai încolo or să mă înnebunească cu vreo emisiune de umor, m-am întins pe patul meu cu mâinile împreunate sub cap sub care

așezasem două perne, mă puteam trânti pe oricare din celelalte cinci, priveam tavanul alb și m-am lăsat purtată. Eram fericită că nu e nimeni prin preajmă să mă tulbure. Eram fericită că ascult muzică.

Întotdeauna am fost fericită când ascultam muzică.

Nici șapte ani n-aveam, plecasem în mare grabă cu părinții din Tecuci spre București, tata era grefier la tribunal și i se ceruse să ducă arhiva la adăpost, se apropia valul războiului și se zvoneau fel și fel de nenorociri despre cum rușii or să-i ardă și or să-i treacă prin țeapă pe toți stâlpii regimului, tata trebuia să salveze istoria, așa spunea, nimic nu înțelegeam, dar eram mândră că el e salvatorul, dar mă și speriam că era un stâlp și cineva voia să-l tragă în țeapă, era ca într-o poveste, mi se părea doar ciudat că plecasem cu două căruțe zdravene cu coviltir, de parcă eram țigani cu cortul, până și eu știam că puteam merge cu trenul, dar nu-mi spusese nimeni că trenurile erau pe front și nici că linia ferată fusese bombardată, așa că abia ne făcusem loc tata, mama și eu printre baloții de dosare legate cu sfoară, îndesați în saci îngrămădiți până sub coviltir, ca niște comori, noroc că era cald, sfârșit de vară, căruțele erau conduse de doi flăcăi mustăcioși, târziu am aflat că erau adjuncții lui tata, atunci mi se păreau luptători de circ și-mi plăcea să mă cocoț lângă ei pe capră și să-i descos, în vreme ce îndemnam caii vâjnoși, mă puteam gândi la

orice, dar cel mai mult mi-a plăcut să-mi închipui că o să ajungem într-un oraș fabulos, unde vom fi primiți de rege cu onoruri pentru că am adus comoara și o să fiu invitată până și eu la un bal la care neapărat mama trebuia să-mi facă o rochiță lungă și roz, cum nu voise niciodată până atunci, dar n-am apucat s-o văd pe mama croindu-mi rochia, n-am ajuns în orașul fabulos, am fost opriți pe drum, la Buzău, după câteva zile, ni s-a spus că s-a încheiat armistițiul și n-are rost să mai ducem arhiva în capitală și ne-am întors în orașul nostru.

Plecarea fusese în grabă atât de mare, că nu luaserăm decât o boccea cu câteva haine de schimb pentru toți trei, lăsasem totul în casă, tata spunea că oricum o să ne întoarcem curând și cu toate astea încuiase bine casa și mai bătuse în cuie obloane la toate ferestrele. Dar când ne-am întors, am văzut de departe că ferestrele sunt larg deschise și când am intrat în casă nu mai era nimic, niciun scaun, nicio farfurie, nicio rufă, nici măcar păpușile mele, doar pereții goi, cu niște pătrate mai albe care îmi aminteau că acolo fuseseră tablouri. Încă era bine, vecinii de pe altă stradă nu mai aveau nici garduri, le luaseră și le băgaseră pe foc. Mama s-a pus pe bocit, dar tata a spus noi suntem în viață și i-a mai spus mamei să fie fericită, o luăm de la capăt, cum s-o luăm, l-a întrebat ea, ca și prima oară, i-a răspuns, așteaptă puțin, a mai zis, și a dispărut, nu știu unde s-a dus, cred că la bunicul foarte bătrân, care

ședea la câteva străzi distanță, am fost sigură de asta când l-am văzut întorcându-se cu un gramofon în brațe, și azi cred că era al bunicului, văzusem unul asemănător în podul casei lui și habar n-aveam la ce folosește, deși n-aș băga mâna în foc, cel văzut de mine în pod avea o pâlnie mai mare, tata l-a așezat într-un colț al încăperii, a pus o placă de ebonită, a învârtit o manivelă și camera goală a răsunat de o muzică divină, era un vals, tata a făcut o reverență în fața mamei, doamnă Evelina, a zis, și a invitat-o la dans, mama a izbucnit în râs, ești nebun, tata nu era nebun deloc, dar au dansat și eu îi priveam stând ciucită, lipită de perete, mă cuprinsese un fior, nu știam ce să fac cu mâinile și-mi tot trăgeam rochița peste genunchii osoși, mă uitam la ei cum se învârt, mama teribil de frumoasă, tata teribil de falnic, chiar ca 'un stâlp, și brusc ea a început să râdă, îi curgeau lacrimile șiroaie pe obraji și râdea și de atunci am știut că muzica te poate salva.

În toamna aceea am intrat la școală. Era 1944 și încă nu se sfârșise războiul. Toată lumea nu vorbea decât de război, nu prea înțelegeam de ce, chiar și când s-a încheiat războiul, se spunea că toți copiii primesc ajutoare din străinătate, unt, ciocolată și untură de pește sub formă de biluțe, să crească voinici, învățătoarea urâtă și nesuferită ne cerea să stăm în șir indian și să trecem prin fața ei, dar untul era puțin, nu ajungea, ciocolată nu ne dădea niciodată, o îndesa în geanta ei și celor mai mulți ne rămânea doar untura de pește,